

BẢO VỆ VÀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TÀI NGUYÊN, MÔI TRƯỜNG TỈNH HÀ GIANG NĂM 2010 XANH, SẠCH, ĐẸP

NGUYỄN ĐỨC VINH

Giám đốc Sở Tài nguyên & Môi trường

Hà Giang là tỉnh miền núi phía Bắc Việt Nam, có tọa độ địa lý từ 22°10' đến 23°23' độ vĩ Bắc; từ 104°20' đến 105°34' độ kinh Đông. Trung tâm là thị xã Hà Giang cách thủ đô Hà Nội khoảng 320km. Phía Bắc và Tây Bắc tỉnh Hà Giang giáp Trung Quốc, phía Đông giáp tỉnh Cao Bằng, phía Nam giáp tỉnh Tuyên Quang, phía Tây giáp tỉnh Lào Cai, phía Tây Nam giáp tỉnh Yên Bái. Hà Giang có diện tích tự nhiên 7.945,79km², gồm 10 huyện và 1 thị xã theo địa giới hành chính, với 23 dân tộc anh em cùng sinh sống.

Ưu đãi của thiên nhiên...

Hà Giang được thiên nhiên ưu đãi có nhiều danh lam thắng cảnh như Cổng trời Quản Bạ, cao nguyên đá Đồng Văn, khu nước khoáng Quảng Ngần, Thông Nguyên... Với những tiềm năng về thiên nhiên, Hà Giang rất có thể mạnh để phát triển ngành du lịch, đặc biệt là du lịch văn hóa dân tộc và du lịch sinh thái.

Về đất đai, Hà Giang có tổng diện tích tự nhiên 794.579,55 ha, trong đó đất nông nghiệp 553.057,50 ha, đất phi nông nghiệp 24.165,72 ha, đất chưa sử dụng 217.356,33 ha. Nhìn chung, đất đai của Hà Giang thích hợp với các loại cây lấy gỗ, cây công nghiệp chế biến và các loại cây ăn quả đặc sản như cam, quýt, mận...

Về tài nguyên nước, Hà Giang có tổng lượng dòng chảy phong phú, nhưng không dồi dào, không cân đối, vì không đồng đều cả về không gian và thời gian. Hàng năm về mùa mưa, nước ở thượng nguồn sông Lô, sông Gâm đổ về, do đó các hồ đập, các nhánh sông, mương máng, các khe suối đều nhiều nước. Do địa hình độ dốc lớn, mùa khô nước rất khan hiếm, cây trồng thường xuyên bị thiếu nước nhất là ở các huyện vùng cao như Đồng Văn, Mèo Vạc, Yên Minh, Quản Bạ (về mùa này sản xuất nông nghiệp của nhân dân chủ yếu dựa vào nước trời). Đây là vấn đề rất khó khăn về điều tiết nước ở Hà Giang.

Về tài nguyên rừng, Hà Giang có tiềm năng tài nguyên rừng rất lớn. Nếu tính cả đất đồi núi chưa sử

dụng thì Hà Giang có 586.981,30 ha, chiếm 73,87% tổng diện tích tự nhiên, trong đó đất rừng sản xuất 96.119,16 ha, đất rừng phòng hộ 244.574,27 ha, rừng đặc dụng 61.737,31 ha. Tuy tiềm năng tài nguyên rừng của Hà Giang rất lớn, nhưng ý thức bảo vệ và phát triển của người dân còn chưa cao. Hà Giang xác định phát triển kinh tế rừng là nhiệm vụ quan trọng trong phát triển nông nghiệp của Tỉnh.

Về tài nguyên khoáng sản, tỉnh Hà Giang có nhiều tiềm năng lợi thế để phát triển công nghiệp khai thác khoáng sản, với nguồn tài nguyên khoáng sản phong phú và đa dạng với 28 loại khác nhau tại 174 điểm mỏ. Đây là lợi thế giúp Hà Giang phát triển kinh tế địa phương. Tỉnh đã có quy hoạch khoáng sản đến năm 2020 với 88

Núi đôi Quản Bạ – Hà Giang

mỏ, điểm mỏ được phê duyệt. Đến nay đã có 50 mỏ, điểm mỏ được cấp giấy phép khai thác chế biến khoáng sản, điển hình là các điểm mỏ như: mỏ chì Kẽm Na Sơn, mỏ chì Kẽm Ao xanh, mỏ sắt Sảng Thần, mỏ ăngtimon Mậu Duệ, mỏ Mang-gan Nậm Nhung... và một số điểm mỏ khác đang được tiến hành khai thác. Nhìn chung công nghiệp khai thác và chế biến khoáng sản trên địa bàn Tỉnh đã mang lại hiệu quả kinh tế, góp phần xoá đói giảm nghèo, tạo việc làm, nâng cao thu nhập cho người dân vùng có mỏ đang được khai thác.

...nhưng môi trường còn bất cập

Cùng với xu hướng phát triển chung của vùng Đông Bắc và cả nước, những năm gần đây nền kinh tế của Hà Giang cũng có bước phát triển khả quan. Giá trị gia tăng đạt khá. Cơ cấu kinh tế chuyển dịch đúng hướng. Tỷ suất hàng hoá ngày càng lớn, một số sản phẩm (cả truyền thống và mới) đã nâng dần sức cạnh tranh và có thị phần ổn định cả thị trường nội địa và xuất khẩu. Hạ tầng kinh tế - xã hội được đầu tư xây dựng khá. Sản xuất công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp và các hoạt động dịch vụ, vận tải, thông tin, điện, nước, tín dụng,... có bước phát triển. Thu ngân sách và huy động vốn đầu tư phát triển tăng, kể cả đầu tư từ ngân sách nhà nước và của các thành phần kinh tế, đời sống nhân dân từng bước được cải thiện. Song song với quá trình phát triển kinh tế - xã hội thì môi trường của Hà Giang cũng bị những ảnh hưởng nhất định, cụ thể:

Về môi trường công nghiệp: Với đặc thù là nền công nghiệp chưa phát triển nhưng những nhà máy xí nghiệp hiện tại đã, đang diễn ra tình trạng ô nhiễm môi trường cục bộ. Với các cơ sở sản xuất nhỏ lẻ hiện tại có công nghệ lạc hậu nằm xen kẽ

với khu dân cư là nguồn gây ô nhiễm và ảnh hưởng rất lớn đến đời sống của nhân dân, đây đang và sẽ là những thách thức trong công tác bảo vệ môi trường trên địa bàn tỉnh Hà Giang. Do vậy, việc quy hoạch chi tiết các vùng phát triển và ngành công nghiệp thân thiện với môi trường đồng thời đề ra các giải pháp bảo vệ môi trường là hết sức cần thiết.

Về môi trường đô thị: Công tác thu gom rác thải sinh hoạt tại thị xã Hà Giang và trung tâm các huyện lỵ đã được thực hiện khá tốt. Tuy nhiên, công tác xử lý rác thải đang là một vấn đề lớn của Tỉnh. Bãi rác Thị xã Hà Giang hiện nay đã quá tải, tại trung tâm các huyện lỵ rác thải chưa được xử lý đúng quy trình gây ô nhiễm môi trường, một số huyện trước đây đổ rác thải ngay đầu thị trấn huyện lỵ gây ô nhiễm môi trường nặng nề và ảnh hưởng đến mỹ quan đô thị. Về chất thải y tế tại trung tâm y tế các huyện, y tế tuyến xã chưa được xử lý triệt để sẽ là nguồn phát sinh ô nhiễm và dịch bệnh.

Về môi trường đất: Với đặc thù là tỉnh miền núi địa hình chia cắt mạnh nên hiện tượng suy thoái đất do xói mòn, bạc màu diễn ra trên địa bàn toàn tỉnh. Trong một thời gian dài rừng bị tàn phá, địa hình chủ yếu là đồi núi dốc có độ phân cắt mạnh, cùng với việc canh tác trên đất dốc của đồng bào dân tộc thiểu số và các biện pháp canh tác không hợp lý nên vào mùa mưa đất bị rửa trôi làm trơ sỏi đá và gây ô nhiễm nguồn nước và suy thoái đất.

Về ô nhiễm môi trường nước xuyên biên giới: Do có nhiều sông suối có lưu vực thuộc đất bạn Trung Quốc nên nguy cơ ô nhiễm môi trường nước xuyên biên giới là rất lớn, vì vậy đòi hỏi Hà Giang phải có quy hoạch tổng hợp khai thác và sử dụng nguồn nước trên

địa bàn toàn tỉnh.

Về môi trường khu vực nông thôn, vấn đề lớn là nguồn nước sạch cho sinh hoạt và nước phục vụ sản xuất là rất khan hiếm nhất là vào mùa khô ở các huyện vùng cao. Rừng đã bị tàn phá dẫn đến khả năng giữ nước và cung cấp nước sinh hoạt cho nhân dân không đảm bảo. Điều kiện vệ sinh môi trường hàng ngày của nhân dân còn nhiều bất cập, nhà vệ sinh nhiều nơi chưa có hoặc tạm bợ gây ô nhiễm môi trường, gia súc gia cầm nuôi thả rông làm ảnh hưởng đến nguồn nước mặt dùng cho sinh hoạt, các công trình chuồng trại chưa được bố trí hợp lý. Một số tập tục lạc hậu trong đời sống không hợp vệ sinh vẫn còn tồn tại.

Công tác bảo vệ tài nguyên, môi trường có nhiều chuyển biến

Năm 2009, cùng với việc tuyên truyền pháp luật về đất đai, khoáng sản, tài nguyên nước, bảo vệ môi trường tại cấp huyện đã được đẩy mạnh qua đó nâng cao nhận thức về pháp luật cho nhân dân.

Công tác hướng dẫn lập và thẩm định báo cáo đánh giá tác động môi trường trên địa bàn Tỉnh đã đi vào nề nếp hơn. Hầu hết các dự án đầu tư phát triển đã thực hiện việc đánh giá tác động môi trường ngay từ khi xây dựng dự án (chủ yếu là lập bản đăng ký đạt tiêu chuẩn môi trường đối với các dự án với quy mô nhỏ), tuy nhiên vẫn còn một số dự án không thực hiện việc lập bản đăng ký đạt tiêu chuẩn môi trường đúng thời hạn. Việc thực hiện các cam kết trong báo cáo đánh giá tác động môi trường trong quá trình thực hiện dự án chưa được các chủ dự án quan tâm nhiều hoặc không thực hiện.

Công tác cấp giấy chứng nhận đạt tiêu chuẩn môi trường cho các cơ sở sản xuất kinh doanh chưa thực hiện cấp cho cơ sở nào trên

địa bàn tỉnh Hà Giang do các cơ sở không thực hiện việc quan trắc và báo cáo định kỳ, do đó cần có chế tài và những hướng dẫn cụ thể để tiện cho việc thực hiện tại cơ sở.

Công tác thanh, kiểm tra công tác bảo vệ môi trường các cơ sở sản xuất kinh doanh có phát thải ra môi trường tiến hành chưa thường xuyên và hiệu quả chưa cao do thiếu về thiết bị kiểm soát ô nhiễm.

Công tác vệ sinh môi trường nông thôn được triển khai rộng rãi ở các cấp và chuyển thành những chương trình, phong trào sâu rộng trong nhân dân như Chương trình đưa chuồng trại ra xa nhà, xây dựng đời sống văn hoá mới ở nông thôn... Các tổ chức đoàn thể như Hội nông dân, Hội phụ nữ, Đoàn thanh niên, Mặt trận tổ quốc, Hội cựu chiến binh luôn đề ra các phong trào hành động thiết thực nhằm tuyên truyền sâu rộng đến nhân dân về ý nghĩa và sự cần thiết trong công tác bảo vệ môi trường.

Kế hoạch bảo vệ và phát triển bền vững tài nguyên, môi trường của Tỉnh năm 2010 và những năm tiếp theo

Việt Nam là một trong những nước chịu ảnh hưởng nặng nề của biến đổi khí hậu. Biến đổi khí hậu trong thời gian qua được gây ra chủ yếu do con người, biến đổi khí hậu là sự ấm lên toàn cầu đồng nghĩa với đó là quá trình sa mạc hoá diễn ra rất mạnh trên diện rộng. Thực tế đã cho thấy, biến đổi khí hậu đã bắt đầu tác động đến nước ta, tỉnh ta. Nhiều hiện tượng thiên nhiên trái với quy luật đã và đang diễn ra. Hiện tượng lũ ống, lũ quét và sạt lở đất xảy ra nhiều hơn, diễn ra bất ngờ với sức tàn phá ngày càng ác liệt tại một số huyện trong Tỉnh. Khô hạn và sự thiếu hụt nguồn nước sẽ làm năng suất nông nghiệp sụt giảm. Nhiều loại dịch bệnh cây trồng sẽ có khả năng xâm lấn, dẫn đến khủng

hoảng các hệ sinh thái nông nghiệp. Xu thế này tất yếu dẫn đến việc nông dân lạm dụng phân bón hóa học và hóa chất bảo vệ thực vật, làm cho đất bị suy thoái và chất lượng nông sản không cao. Vì vậy, vấn đề thích ứng và đối phó với biến đổi khí hậu của Tỉnh thực sự là vấn đề cấp thiết cần phải thực hiện, ngay từ bây giờ. Để có thể xây dựng định hướng chiến lược phát triển bền vững đến 2020, những dự báo tác động của biến đổi khí hậu là việc làm rất cần thiết. Để dự báo tốt cần triển khai thực hiện tốt một số nhiệm vụ cụ thể sau đây:

Một là, đẩy mạnh công tác tuyên truyền nâng cao nhận thức của cán bộ và người dân về môi trường và công tác bảo vệ môi trường.

Hai là, nâng cao năng lực của cán bộ làm công tác quản lý nhà nước về môi trường cấp tỉnh, huyện và cấp xã thông qua các lớp tập huấn, các cuộc hội thảo và cung cấp tài liệu.

Ba là, đầu tư trang thiết bị phục vụ công tác kiểm soát ô nhiễm và thanh tra về môi trường để nâng cao hiệu quả trong các hoạt động thanh tra và kiểm soát ô nhiễm.

Bốn là, thực hiện phối kết hợp với các ngành chức năng nhất là các tổ chức đoàn thể nhằm xã hội hoá công tác bảo vệ môi trường đến các tầng lớp nhân dân.

Năm là, phối hợp với các ngành hoàn chỉnh các quy trình thẩm định dự án và Đánh giá tác động môi trường của các dự án đầu tư theo đúng quy trình hiện hành, phối hợp giám sát các cam kết về bảo vệ môi trường của các dự án đầu tư và các cơ sở sản xuất trên địa bàn.

Sáu là, thực hiện tốt việc quản lý và sử dụng các nguồn tài nguyên đất, nước, khoáng sản theo đúng quy định của luật.

Xây dựng các chương trình mục tiêu quốc gia về ứng phó với biến đổi khí hậu tỉnh Hà Giang

Điều tra hiện trạng những ảnh hưởng của biến đổi khí hậu đến các lĩnh vực gồm: Môi trường đất; tài nguyên nước mặt, nước ngầm; sản xuất nông nghiệp; hệ sinh thái rừng và đa dạng sinh học; mạng lưới giao thông; hoạt động du lịch; công nghiệp như phát triển thủy điện và khai thác khoáng sản; sản xuất lâm nghiệp; môi trường sống và sức khoẻ cộng đồng và xây dựng kế hoạch ứng phó với biến đổi khí hậu cho lĩnh vực phát triển kinh tế - xã hội của Tỉnh giai đoạn 2010 đến 2015.

Đánh giá thực trạng tình hình chuyển đổi cơ cấu cây trồng vật nuôi phù hợp với biến đổi khí hậu tỉnh Hà Giang. Đề xuất những giải pháp khoa học điều chỉnh quá trình chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi tỉnh Hà Giang.

Lập quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất có lồng ghép với yêu cầu bảo vệ môi trường và biến đổi khí hậu giai đoạn 2011 - 2020.

Lập quy hoạch tổng hợp tài nguyên nước tỉnh Hà Giang.

Xây dựng hệ thống cảnh báo lũ quét, lũ ống tại khu vực xung yếu trên địa bàn 4 huyện Yên Minh, Vị Xuyên, Hoàng Su Phì và Xín Mần.

Xây dựng hệ thống công trình cảnh báo phòng cháy, chữa cháy rừng tỉnh Hà Giang giai đoạn 2010-2020 và tầm nhìn đến 2025.

Để thực hiện tốt các nhiệm vụ trên, các cấp, các ngành của Tỉnh, các thành phần kinh tế và mọi người dân cùng chung tay, góp sức để thực hiện tốt Chương trình Mục tiêu quốc gia về ứng phó với biến đổi khí hậu, góp phần phát triển kinh tế xã hội bền vững, xây dựng Hà Giang ngày càng giàu đẹp, văn minh. □